

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 397/08-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 16. decembra 2008 prerokoval sťažnosť JUDr. R. P., B., zastúpeného advokátom Mgr. P. K., B., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 19 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 6 Co 176/2006-186 z 22. novembra 2007 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3 Cdo 74/2008-236 z 30. júla 2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. R. P. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 27. októbra 2008 faxom a 29. októbra 2008 poštou doručené podanie JUDr. R. P., B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom Mgr. P. K., B., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 19 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“)

č. k. 6 Co 176/2006-186 z 22. novembra 2007 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 3 Cdo 74/2008-236 z 30. júla 2008.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti okrem iného uvádza:

«... Sťažovateľ sa touto ústavnou sťažnosťou... domáha nápravy proti porušeniu svojho práva na súdnu ochranu podľa Čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky, ktorého sa podľa názoru sťažovateľa dopustili

a) Krajský súd v Bratislave rozsudkom zo dňa 22. XI. 2007, sp. zn. 6 Co 176/2006-186 (ďalej len „Rozhodnutie KS“), ako aj

b) Najvyšší súd Slovenskej republiky svojím rozsudkom zo dňa 30. VII. 2008, sp. zn. 3 Cdo 74/2008-236 (ďalej len „Rozhodnutie NS SR“),

keď svojimi rozhodnutiami odňali sťažovateľovi právo na súdnu ochranu proti zásahom do jeho práva na ochranu osobnosti podľa Čl. 19 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa § 11 a nasl. zákona č. 40/1964 Zb...

Návrhom zo dňa 5. V. 2004 (v znení jeho zmeny) sa sťažovateľ (ako navrhovateľ) voči odporcovi (MUDr. R. M.) domáhal ospravedlnenia za výrok, ktorý verejne vyslovil na jeho osobu na pojednávaní konajúcom sa na Okresnom súde Bratislava I dňa 23. IV. 2004 o 10:30 h, vo veci navrhovateľky: M. M., B., proti odporcovi: W., s. r. o., Bratislava, o zaplatenie dlžnej sumy, vedenej pod číslom 15 C 92/01 (ďalej len „pojednávanie“ a „konanie 15 C 92/01“). Na pojednávaní pán MUDr. R. M. (ako štatutárny zástupca a jediný spoločník spoločnosti W., s. r. o.) za prítomnosti zákonnej sudkyne, zapisovateľky, pani M. M. a právneho zástupcu spoločnosti W., s. r. o. pri svojej výpovedi poukázal na osobu sťažovateľa a vyhlásil, že „JUDr. P. je najväčší darebák“, pričom po zápise uvedenej invectívy do zápisnice z pojednávania uviedol, že toto svoje tvrdenie „potvrďuje“ a že ho „kedykoľvek zopakuje“. Zaplatenia nemajetkovej ujmy v peniazoch sa sťažovateľ v konaní 15 C 92/01 nedomáhal, nakoľko tento nárok nepovažoval (v danom čase) za dôvodný.

Na základe vykonaného dokazovania Okresný súd Bratislava I vyhodnotil, že k inkriminovanému výroku skutočne došlo, a dospel k právnemu záveru, že týmto výrokom došlo k neprimeranému zásahu do osobnostných práv sťažovateľa vyplývajúcich z Čl. 19 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ako aj z § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka. Súd prvého stupňa príbuzenský pomer medzi sťažovateľom (navrhovateľom) a odporcom

nevyhodnotil v prejednávanej veci ako dôvod, ktorý by sťažovateľovi právo na ochranu jeho osobnosti odobral, keď uviedol „odporca mal možnosť vyjadriť svoj nesúhlas s prípadným konaním navrhovateľa iným spôsobom ako urážlivým označením navrhovateľa - mal možnosť použiť inú formu a najmä iné výrazové prostriedky“.

Na základe uvedeného Okresný súd Bratislava I rozsudkom zo dňa 16. II. 2006 (22 C 120/2004-165) (ďalej len „Rozhodnutie OS BA“) zaviazal odporcu k ospravedlneniu v rozsahu a spôsobom, ako je uvedený vo výroku jeho rozsudku...

Proti Rozhodnutiu OS BA podal odporca dňa 12. IV. 2006 odvolanie.

Krajský súd v Bratislave v konaní, ktoré prebehlo v neprítomnosti sťažovateľa, bez doplnenia dokazovania rozsudok súdu prvého stupňa svojím rozsudkom zo dňa 22. XI. 2007, sp. zn. 6 Co 176/2006-186 (Rozhodnutie KS) zmenil a návrh sťažovateľa zamietol.

V odôvodnení Krajský súd v Bratislave síce potvrdil, že k popisovanému skutku (konaniu) pána MUDr. R. M. skutočne došlo (tak, ako bol uvedený v návrhu a neskôr v rozsudku prvého stupňa), avšak s neurčitým odvolaním sa na „príbuzenský pomer účastníkov“ a „negatívny emotívny vplyv konania 15 C 92/01 na pána MUDr. M.“ vyhodnotil nárok ako nedôvodný, t. j. prijal stanovisko, že spomenuté skutočnosti odoberajú navrhovateľovi právo domáhať sa ochrany svojich osobnostných práv...

Nakoľko Rozhodnutím KS došlo k zmene Rozhodnutia OS BA, sťažovateľ využil svoje procesné právo a podal voči Rozhodnutiu KS dovolanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky svojím rozsudkom zo dňa 30. VII. 2008, sp. zn. 3 Cdo 74/2008, dovolanie zamietol. NS SR vo veci rozhodol bez nariadenia pojednávania.

NS SR v odôvodnení svojho rozhodnutia síce uviedol, že odvolací súd „nie celkom priliehavo vysvetlil dôvody, so zreteľom na ktoré dospel k záveru, že slová žalovaného na adresu žalobcu neboli objektívne spôsobilé znížiť česť, vážnosť a dôstojnosť žalobcu“, avšak zároveň uviedol iné dôvody, pre ktoré údajne takýto záver odvolacieho súdu nie je nesprávny.

NS SR sa zaoberal jednak procesnými námietkami sťažovateľa uvedenými v dovolaní, ako aj jeho vecnými námietkami.

Hoci sťažovateľ odmietnutie jeho procesných námietok zo strany NS SR ako aj zdôvodnenie tohto odmietnutia nepovažuje za správne, danú skutočnosť nepovažuje

za dôvod zásahu do jeho ústavného práva, a preto sa v záujme zachovania vecnosti tejto sťažnosti nebude k tejto časti Rozhodnutia NS SR vyjadrovať.

NS SR vo vzťahu k vecným námietkam sťažovateľa uvedeným v dovolaní uviedol okrem iného nasledovné:

„Niektoré zásahy, i keď sa zdanlivo javia ako odporujúce objektívnemu právu, nemožno považovať za neoprávnené. O neoprávnený zásah do osobnosti fyzickej osoby nejde, ak existujú okolnosti vylučujúce neoprávnenosť zásahu. Jednou z takýchto okolností je aj výkon zo zákona vyplývajúceho práva alebo zákonom uloženej povinnosti. Tu totiž dochádza k stretu dvoch záujmov, pri ktorom sa individuálny záujem jednotlivcej fyzickej osoby, do osobnosti ktorej sa zasahuje, dostáva do kolízie s iným (verejným – vyšším) záujmom, ktorému sa priznáva prednosť.“

„K tvrdenému zásahu do osobnostných práv žalobcu malo v danom prípade dôjsť pri prednese žalovaného v občianskom súdnom konaní. Prednes účastníka občianskeho súdneho konania, pri ktorom sa vyjadruje k prejednáwanej veci alebo k výsledkom vykonaného dokazovania alebo pri ktorom opisuje rozhodujúce skutočnosti, je výkonom jeho procesného oprávnenia (obdobne je výpoveď svedka alebo podanie znaleckého posudku znalcom v občianskom súdnom konaní plnením ich zákonnej povinnosti). Pokiaľ pri realizácii tohto procesného oprávnenia (pri plnení tejto procesnej povinnosti) dôjde k zásahu do osobnostných práv fyzickej osoby, neposudzuje sa takýto zásah ako neoprávnený potiaľ, pokiaľ sa osoba vykonávajúca toto právo (plniaca túto povinnosť) nedopustí excesu (vybočenia). Pri posudzovaní správania určitej osoby zúčastnenej na občianskom súdnom konaní (napríklad účastníka konania, svedka, znalca) z hľadiska toho, či sa pri výkone svojich procesných oprávnení alebo pri plnení svojich procesných povinností dopustila excesu a neoprávnenne zasiahla do osobnostných práv inej osoby, treba za exces v uvedenom zmysle považovať každé konanie, ktoré vybočilo z rámca zodpovedajúceho výkonu príslušného procesného oprávnenia (plneniu príslušnej procesnej povinnosti).“

„Podľa právneho názoru dovolacieho súdu bolo pre posúdenie prejednáwanej veci rozhodujúce, že predmetné slová žalovaného na adresu žalobcu odzneli v rámci výkonu procesného oprávnenia žalovaného vyjadriť sa k prejednáwanej majetkovej veci.“»

V rámci dôvodov sťažnosti sťažovateľ ďalej uvádza, že najvyšší súd mu svojím postupom a rozhodnutím odňal základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, pričom uvádza tieto dôvody:

«... Argumentáciu Najvyššieho súdu SR ohľadom posudzovania tzv. „prípustného excesu“ pri hodnotení zásahu odporcu do osobnostných práv sťažovateľa počas jeho údajného výkonu procesného práva nepovažuje sťažovateľ vzhľadom na ďalej predkladané závery za podstatnú...

Sťažovateľ má za to, že napriek vzájomným súdnym sporom a nedobрым osobným vzťahom sú on aj konateľ odporcu naďalej povinní zdržať sa zasahovania do osobnostných práv druhého, resp. obaja (t. j. aj sťažovateľ) zostávajú zodpovední za zasahovanie do týchto práv...

Sťažovateľ je presvedčený o tom, že výroky pána MUDr. M. z viacerých zásadných dôvodov nie je možné považovať za výkon procesného, resp. za výkon žiadneho iného práva, k čomu ďalej uvádza:

... Výrok „JUDr. P. je najväčší darebák“ bol vyslovený na adresu sťažovateľa, ktorý nebol účastníkom ani právny zástupcom v konaní 15 C 92/01 (bol civilným zástupcom svojej 83 ročnej starej matky).

Výrok mal po obsahovej stránke výlučne charakter osobnej invektívy, nemal (nemohol mať) žiadnu výpovednú hodnotu a cieľ s výnimkou zjavného úmyslu osočiť a uraziť civilného zástupcu navrhovateľa v prítomnosti sudcu a ďalších osôb zúčastnených na verejnom pojednávaní.

Predmetný výrok bol vyslovený osobou (MUDr. R. M.), ktorá nebola účastníkom konania, ale v konaní 15 C 92/01 vystupovala v mene odporcu – právnickej osoby (W., s. r. o.) ako jej konateľ. Iba z tejto samotnej skutočnosti... vyplýva, že MUDr. R. M. ako fyzická osoba nemohol uplatňovať svoje procesné právo na vyjadrenie v súdnom konaní, lebo sám nebol účastníkom tohto konania. Z rovnakého dôvodu sú irelevantné aj údajné osobné motívy a emócie MUDr. R. M., pomocou ktorých sa snažil zbaviť svojej zodpovednosti za zásah do osobnostných práv sťažovateľa v čase, keď vyslovenie daných výrokov bolo bez pochybností preukázané...

Podľa názoru sťažovateľa nie je možné považovať za uplatňovanie práva na vyjadrenie v súdnom procese, ak právnická osoba – odporca vyslovuje prostredníctvom

svojho konateľa hrubé osobné invektívy bez reálnej výpovednej hodnoty na adresu civilného zástupcu druhého účastníka konania – navrhovateľa.»

Sťažovateľ tiež odkazuje na právnu úpravu a ako príklad poukazuje na vyhlášku Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov, podľa ktorej *«„obracat' sa na sudcu, prokurátora, obhajcu alebo právneho zástupcu účastníka konania vo veciach, ktoré s prejednávanou vecou nesúvisia, nie je prípustné“.* (§ 41 ods. 5)».

Ako ďalší príklad toho, že urážlivé/neslušné konanie v pojednávacej miestnosti vo vzťahu k súdu je závažný a nežiaduci jav, sťažovateľ uvádza aj § 343 zákona č. 300/2005 Z. z. (Trestný zákon).

Podľa sťažovateľa z uvedeného *„... je zrejmé, že konanie zákonom zakázané a prísne postihované, navyiac priamo zasahujúce do ústavného práva iného, nemôže byť súčasne konaním predstavujúcim uplatňovanie procesného práva“.*

Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd prijal tento nález:

„1. Rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 30. VII. 2008, sp. zn. 3 Cdo 74/2008-236 došlo k porušeniu práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa Článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 30. VII. 2008, sp. zn. 3 Cdo 74/2008-236 došlo k porušeniu práva sťažovateľa na ochranu osobnosti podľa Článku 19 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

3. Rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave zo dňa 22. XI. 2007, sp. zn. 6 Co 176/2006-186 došlo k porušeniu práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

4. Rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave zo dňa 22. XI. 2007, sp. zn. 6 Co 176/2006-186 došlo k porušeniu práva sťažovateľa na ochranu osobnosti podľa článku 19 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

5. *Rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 30. VII. 2008, sp. zn. 3 Cdo 74/2008-236 sa ruší.*

6. *Rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave zo dňa 22. XI. 2007, sp. zn. 6 Co 176/2006-186 sa ruší.*

7. *Vec sa vracia Krajskému súdu na ďalšie konanie.*“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv alebo slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na prerokovanie ktorých nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie

sa namietalo, alebo keď preskúmanie označeného postupu (rozhodnutia orgánu štátu) v rámci predbežného prerokovania vôbec nesignalizuje možnosť porušenia základného práva alebo slobody sťažovateľa, realnosť ktorej by bolo potrebné preskúmať po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 66/98, II. ÚS 101/03, I. ÚS 27/04, I. ÚS 25/05).

1. Sťažovateľ namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 19 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy rozhodnutím krajského súdu č. k. 6 Co 176/2006-186 z 22. novembra 2007.

Ústavný súd pripomína, že podľa ústavy je systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne. Z toho vyplýva, že ústavný súd zásadne nemá právomoc rozhodovať o návrhoch, o ktorých je oprávnený podľa platných právnych predpisov rozhodovať iný (všeobecný) súd.

Z uvedených dôvodov ústavný súd uzavrel, že vo veci sťažovateľa je tu ešte iný súd (čl. 127 ods. 1 ústavy), ktorý je oprávnený a povinný rozhodovať o tom, či došlo, alebo nedošlo k porušeniu sťažovateľom označených základných práv podľa čl. 19 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy tak, ako to tvrdí v sťažnosti, a či je potrebné zrušovať napadnuté rozhodnutie alebo rozhodnúť iným zákonom dovoľeným spôsobom.

Sťažovateľ tým, že podal dovolanie proti predmetnému rozsudku krajského súdu, sám uznal, že má k dispozícii opravný prostriedok v systéme všeobecného súdnictva. Vychádzajúc z týchto záverov ústavný súd nezistil žiadny ústavný dôvod na to, aby sa v tejto veci neriadil princípom subsidiarity svojej právomoci, ktorý je ustanovený v čl. 127 ods. 1 ústavy, a preto aplikujúc tento článok ústavy a § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol sťažnosť v časti, v ktorej sťažovateľ namietal porušenie čl. 19 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu sp. zn. 6 Co 176/2006 z 22. novembra 2007 pre nedostatok svojej právomoci.

2. Sťažovateľ namieta aj porušenie svojho základného práva podľa čl. 19 ods. 1 ústavy a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom najvyššieho súdu č. k. 3 Cdo 74/2008-236, ktorým tento súd zamietol jeho dovolanie proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 6 Co 176/2006 z 22. novembra 2007.

Obsahom základného práva na súdnu ochranu je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania. Zmyslom tohto základného práva je umožniť každému reálny prístup k súdu a tomu zodpovedajúca povinnosť súdu konať vo veci. K jeho porušeniu by mohlo dôjsť iba v tom prípade, ak by bola komukoľvek odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, teda pokiaľ by súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu fyzickej osoby alebo právnickej osoby.

Článok 46 ods. 1 ústavy je prvotným východiskom pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany zaručenej ústavou v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až čl. 50 ústavy).

Ústavný súd zohľadňujúc svoju doterajšiu judikatúru pripomína, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takéhoto výkladu a uplatňovania s ústavou, resp. s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutia všeobecných súdov len v prípade, ak v konaní, ktoré predchádzalo ich vydaniu, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo svojvoľné, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 82/04).

Najvyšší súd svojím rozsudkom vo veci č. k. 3 Cdo 74/2008-236 z 30. júla 2008 ako súd dovolací zamietol dovolanie sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu z 22. novembra 2007 sp. zn. 6 Co 176/2006 a v tomto rozhodnutí okrem iného uviedol:

«Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.), ktorý má právnické vzdelanie (§ 241 ods. 1 O. s. p.), proti rozhodnutiu, proti ktorému je dovolanie prípustné (§ 238 ods. 1 O. s. p.), preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.) a dospel k záveru, že dovolanie treba zamietnuť.

V zmysle § 241 ods. 2 O. s. p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a) v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O. s. p., b) konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c) rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O. s. p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O. s. p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody neposudzuje dovolací súd iba podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

1. Vzhľadom na obsah dovolania, ale tiež zákonnú povinnosť dovolacieho súdu (§ 242 ods. 1 druhá veta O. s. p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O. s. p., zaoberal sa dovolací súd otázkou, či v danej veci nejde o prípad nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným. Dovolateľ procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. a) až e) a g) O. s. p. netvrdil a žiadna z týchto väd nevyšla v dovolacom konaní najavo.

K námietke dovolateľa, že mu postupom dovolacieho súdu bola odňatá možnosť pred súdom konať, je potrebné uviesť, že pod odňatím možnosti pred súdom konať treba rozumieť taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia

jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. K odňatiu možnosti pred súdom konať dochádza tiež vtedy, keď súd vec prejedná a rozhodne v neprítomnosti účastníka konania, hoci nie sú preto splnené podmienky vyplývajúce z § 101 ods. 2 O. s. p. V zmysle tohto ustanovenia súd pokračuje v konaní aj keď sú účastníci nečinní. Ak sa riadne predvolaný účastník neustanoví na pojednávanie, ani nepožiadal z dôležitého dôvodu o odročenie, môže súd vec prejednať v neprítomnosti takého účastníka; prihliadne pritom na obsah spisu a dosiaľ vykonané dôkazy.

Odvolacie pojednávanie, na ktorom bol vyhlásený dovolaním napadnutý rozsudok, vytýčil odvolací súd na 22. novembra 2007. Žalobca, ktorý bol odvolacím súdom na toto pojednávanie riadne predvolaný, písomným podaním z 20. novembra 2007 (doručeným v ten istý deň odvolaciemu súdu) požiadal o ospravedlnenie neprítomnosti na pojednávaní. Svoju neúčast' vysvetlil rodinnými dôvodmi – chorobou synov, vzhľadom na ktorú tiež požiadal o odročenie nariadeného súdneho pojednávania na iný termín. Dôležitosť ním uvádzaného dôvodu, ako napokon každého dôvodu, ktorým je odôvodňovaná žiadosť neprítomného účastníka o odročenie pojednávania (§ 101 ods. 2 O. s. p.), posudzoval súd podľa konkrétnych okolností. Existenciu dôležitého dôvodu môže vo všeobecnosti preveriť len zo skutočností, ktoré sú mu známe v čase posudzovania žiadosti účastníka o odročenie pojednávania. Dôvodnosť žiadosti skúma predovšetkým z hľadiska preukázania skutočnosti, z ktorej žiadateľ vyvodzuje existenciu ním tvrdeného dôležitého dôvodu; pokiaľ ale uvedená skutočnosť nie je v čase rozhodovania súdu o tejto žiadosti hodnoverne preukázaná, zostáva žiadosť o odročenie pojednávania iba v rovine nepodložených tvrdení, na ktoré nemožno vziať zreteľ. Žalobca ako dôvod svojej neprítomnosti neuviedol vlastné ochorenie (praceneschopnosť), ale ochorenie svojich detí. Okrem toho, že ním tvrdenú skutočnosť ničím nepreukázal, súdu ani nevysvetlil, v čom bráni ochorenie jeho detí tomu, aby sa zúčastnil nariadeného súdneho pojednávania. Možno preto (v zhode s odvolacím súdom) uzavrieť, že existencia dôležitého dôvodu v zmysle § 101 ods. 2 O. s. p. nebola zo strany žalobcu preukázaná. V procesnej situácii, ktorá v prejednávanej veci nastala podaním dostatočne nedoloženej (tiež náležite neosvetlenej) žiadosti žalobcu o odročenie pojednávania nemožno preto odvolaciemu súdu vytýkať porušenie § 101 ods. 2 O. s. p. a ani odňatie možnosti žalobcu konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f) O. s. p.

Pokiaľ žalobca namieta nerovnaký prístup odvolacieho súdu k účastníkom konania a tvrdí, že odvolací súd na pojednávaní 22. novembra 2007 nezohľadnil jeho vážne dôvody neprítomnosti, hoci v prípade súdneho pojednávania 15. februára 2007 považoval neprítomnosť žalovaného za dôvod pre odročenie pojednávania, treba poukázať na obsah zápisnice z odvolacieho pojednávania dňa 15. februára 2007 (č. l. 177 až 179 spisu), z ktorej vyplýva, že odvolací súd vtedy prijal uznesenie, v zmysle ktorého bude pojednávať v neprítomnosti žalovaného, a že až po odznení prednesov žalobcu bolo pojednávanie odročené s tým, že súd vyžiada spisy Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 15 C 92/2001 a sp. zn. 22 C 120/2004. Predmetná námietka žalobcu preto nemá opodstatnenie.

Pokiaľ ide o námietku dovolateľa, že odvolací súd mu odňal možnosť konať pred súdom tiež tým, že mu neumožnil „konštatovať a vysvetliť skutočnosti, ktoré vnímal ako dôležité pre posúdenie nároku“, pričom toto pochybenie súdu „mohlo mať (pravdepodobne malo) za následok odňatie alebo neexistenciu zákonného práva domáhať sa ospravedlnenia za urážlivé výroky vznesené žalovaným“, je potrebné zopakovať, že odvolací súd žalobcu na odvolacie pojednávanie 22. novembra 2007 riadne predvolal a v súlade so zákonom mu tým vytvoril procesnú možnosť zúčastniť sa odvolacieho pojednávania, na ktorom by mal možnosť vyjadriť sa nielen k veci, ale tiež k priebehu odvolacieho konania, dokazovania na ňom a jeho výsledkom. Skutočnosť, že žalobca túto možnosť nevyužil, nemá za následok ním vytýkanú procesnú vadu.

2. Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadať aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná (§ 242 ods. 1 O. s. p.), je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O. s. p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Vadu takejto povahy dovolateľ nenamietal a v dovolacom konaní nevyšla jej existencia najavo.

3. Dovolateľ v dovolaní uplatnil aj dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c) O. s. p. tvrdiac, že napadnutý zmeňujúci výrok rozsudku odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav, dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis

alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

V prejednávanej veci súdy oboch nižších stupňov vychádzali z § 11 Občianskeho zákonníka, ktoré priznáva každej fyzickej osobe právo na ochranu proti zásahom do osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena ako aj prejavov osobnej povahy. Zákon nedefinuje pojem zásah ani nepodáva výpočet konkrétnych foriem zásahov, ktorými môžu byť dotknuté jej osobnostné práva. Je ním však bezpochyby tak aktívne konanie, ako aj pasívne správanie (zdržanie sa konania alebo jeho opomenutie), ktoré má v zákone uvedené znaky. Takýmito znakmi je predovšetkým neoprávnenosť zásahu (neoprávneným nie je zásah do osobnostnej sféry, ak sú dané okolnosti vylučujúce protiprávnosť konania, napr. výkon práva, plnenie povinnosti, svojpomoc, nutná obrana či krajná núdza) a tiež jeho objektívna spôsobilosť negatívne dopadnúť na osobnosť fyzickej osoby. Ak určité konanie vykazuje znaky zásahu do chránených osobnostných práv, má fyzická osoba právo najmä domáhať sa, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov a aby jej bolo poskytnuté primerané zadosťučinenie (§ 13 Občianskeho zákonníka).

Aby vznikol právny vzťah, obsahom ktorého je na jednej strane právo domáhať sa ochrany podľa § 11 Občianskeho zákonníka a na druhej strane povinnosť znášať sankcie uložené súdom, musia byť splnené obe vyššie uvedené náležitosti (zásah musí byť neoprávnený a tiež objektívne spôsobilý privodiť ujmu na chránených osobnostných právach). I keď odvolací súd nie celkom priliehavo vysvetlil dôvody, so zreteľom na ktoré dospel k záveru, že slová žalovaného na adresu žalobcu („si najväčší darebák“) neboli objektívne spôsobilé znížiť česť, vážnosť a dôstojnosť žalobcu, neznamená to, že by uvedený záver odvolacieho súdu nebol správny.

Niektoré zásahy, i keď sa zdanlivo javia ako odporujúce objektívnemu právu, nemožno považovať za neoprávnené. O neoprávnený zásah do osobnosti fyzickej osoby nejde, ak existujú okolnosti vylučujúce neoprávnenosť zásahu. Jednou z takých okolností je aj výkon zo zákona vyplývajúceho práva alebo plnenia zákonom uloženej povinnosti. Tu totiž dochádza k stretu dvoch záujmov, pri ktorom sa individuálny záujem jednotlivcej fyzickej osoby, do osobnosti ktorej sa zasahuje, dostáva do kolízie s iným (verejným – vyšším) záujmom, ktorému sa priznáva prednosť.

K uvedenému zásahu do osobnostných práv žalobcu malo v danom prípade dôjsť pri prednese žalovaného v občianskom súdnom konaní. Prednes účastníka občianskeho súdneho konania, pri ktorom sa vyjadruje k prejednávanej veci alebo k výsledkom vykonaného dokazovania alebo pri ktorom opisuje rozhodujúce skutočnosti, je výkonom jeho procesného oprávnenia (obdobne je výpoveď svedka alebo podanie znaleckého posudku znalcom v občianskom súdnom konaní plnením ich zákonnej povinnosti). Pokiaľ pri realizácii tohto procesného oprávnenia (pri plnení tejto procesnej povinnosti) dôjde k zásahu do osobnostných práv tretej osoby, neposudzuje sa takýto zásah ako neoprávnený potiaľ, pokiaľ sa osoba vykonávajúca toto právo (plniaca túto povinnosť) nedopustí excesu (vybočenia). Pri posudzovaní správania určitej osoby zúčastnenej na občianskom súdnom konaní (napríklad účastníka konania, svedka, znalca) z hľadiska toho, či sa pri výkone svojich procesných oprávnení alebo pri plnení svojich procesných povinností dopustila excesu a neoprávnene zasiahla do osobnostných práv inej osoby, treba za exces v uvedenom zmysle považovať každé konanie, ktoré vybočilo z rámca zodpovedajúceho výkonu príslušného procesného oprávnenia (plnenia príslušnej procesnej povinnosti).

V súdnych sporoch (vrátane majetkových) medzi osobami, ktoré sú v rodinnom alebo príbuzenskom pomere, alebo medzi subjektmi, za ktorých konajú takéto osoby, zohráva neraz osobná stránka osobitnú rolu. Tieto súdne konania sú spravidla emotívnejšie, neraz sa v nich ťažšie zachováva vecný prístup účastníkov konania k prejednávanej veci a výraznejšie sa v nich tiež prejavujú osobné animozity a antipatie zúčastnených osôb. O spor s takýmito znakmi išlo tiež v uvedenej (majetkovej) veci. Z obsahu spisu vyplýva, že aj pojednávanie pred Okresným súdom Bratislava I sp. zn. 15 C 92/2001 dňa 23. apríla 2004 bolo vnímané emotívne. Expresívne ladené slová na adresu žalobcu „si najväčší darebák“ zo strany žalovaného skutočne odzneli. Nepopieral to ani žalovaný, ktorý však poukazoval na širšie súvislosti ich vyslovenia. V zmysle tvrdení žalovaného (viď č l. 15, 124 a 160 spisu) boli tieto slová súčasťou jeho širšieho slovného prednesu znejúceho: „Môžeš sa hanbiť, si najväčší darebák, pretože si moju mamu 83 ročnú, vážne chorú a po ťažkej operácii ‚dotiahol‘ na takéto vymyslené pojednávanie“. I keď zápisnica o pojednávaní pred Okresným súdom Bratislava I vyhotovená 23. apríla 2004 pod sp. zn. 15 C 92/2001 (č. l. 4 až 8 spisu) neobsahuje doslovné formulácie prednesov a teda ani priamo nepotvrďuje, že uvedené označenie žalobcu odznelo v rámci takéhoto širšieho prednesu

žalovaného, bolo potrebné vziať na zreteľ, že žalobca v konaní o ochranu osobnosti výslovne nepopieral, že tento širší prednes žalovaného naozaj odznel – označil ho ale za vykonštruovaný a nepravdivý v tom, zmysle, že M. M., nedotiahol' na súdne pojednávanie a že menovaná sama podala návrh na začatie konania (č. l. 98 spisu). Z možnosti existencie tohto „širšieho“ prednesu vychádzal aj súd prvého stupňa (viď str. 3 odôvodnenia jeho rozsudku).

Podľa právneho názoru dovolacieho súdu bolo pre posúdenie prejednávanej veci rozhodujúce, že predmetné slová žalovaného na adresu žalobcu odzneli v rámci výkonu procesného oprávnenia žalovaného vyjadriť sa k prejednávanej majetkovej veci (súčasťou vyjadrenia veci v širšom zmysle je aj vyjadrenie k opodstatnenosti začatia alebo iniciovania konania a tiež k zmyslu alebo účelnosti predvolania a prítomnosti jednotlivých osôb zúčastnených na súdnom prejednávaní veci). O tom, že k predmetnému výroku žalovaného došlo pri realizácii jeho procesného oprávnenia svedčí napokon aj zápisnica o pojednávaní pred Okresným súdom Bratislava I vyhotovená 23. apríla 2004 pod sp. zn. 15 C 92/2001 (č. l. 6 spisu), konkrétne tá jej časť, v ktorej žalobca žiadal zaprotokolovať invektívy žalovaného „v rámci vyjadrenia sa k návrhu“. V skutkovom a právnom rámci, v ktorom tieto slová odzneli, nebolo možné predmetný expresívny výrok žalovaného – a to aj s ohľadom na negatívnymi emóciami poznačené príbuzenské vzťahy účastníkov verbálneho stretu – kvalifikovať ako vybočenie z medzí jeho vyjadrenia sa k prejednávanej veci, ktoré by bolo neoprávneným zásahom do osobnosti žalobcu.

Zo všetkých vyššie uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že odvolací súd svoje rozhodnutie nezaložil na nesprávnom posúdení.

Vzhľadom na to, že dovolacie dôvody uvádzané v dovolaní žalobcu [§ 241 ods. 2 písm. a) a c) O. s. p.] nie sú dané. Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobcu zamietol podľa § 243b ods. 1 O. s. p.»

Ústavný súd nezistil existenciu takých skutočností, ktoré by nasvedčovali tomu, že by namietané rozhodnutie najvyššieho súdu bolo možné považovať za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené, resp. za také, ktoré by popieralo zmysel práva na súdnu ochranu, pretože najvyšší súd sa vyrovnal s námietkami sťažovateľa, ktoré sú z veľkej časti totožné s tými, ktoré uplatnil aj na ústavnom súde.

Ústavný súd vo svojej stabilnej judikatúre uvádza, že postup a rozhodnutie súdu, ktoré vychádzajú z aplikácie príslušných právnych predpisov, nemožno hodnotiť ako porušovanie základných práv a slobôd (m. m. I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97). Za porušenie základného práva pritom nemožno považovať neúspech v konaní. Inak povedané, obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ústavy nie je záruka, že rozhodnutie súdu bude spĺňať očakávania a predstavy účastníka konania, preto nemožno považovať nevyhovenie návrhu v konaní pred všeobecným súdom za porušenie tohto práva (I. ÚS 3/97).

Pretože ústavný súd nezistil príčinnú súvislosť medzi rozsudkom najvyššieho súdu č. k. 3 Cdo 74/2008-236 a namietaným porušením (prípadne odoprením či odňatím) základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základného práva podľa čl. 19 ods. 1 ústavy, odmietol jeho sťažnosť v tejto časti po jej predbežnom prerokovaní ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

V nadväznosti na tento záver ústavný súd odmietol aj tú časť sťažnosti, ktorou sťažovateľ namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 19 ods. 1 ústavy, pretože absencia porušenia ústavnoprávnych princípov vylučuje v zásade založenie sekundárnej zodpovednosti orgánu verejnej moci za porušenie práv sťažovateľa hmotnoprávneho charakteru (obdobne napr. IV. ÚS 116/05, III. ÚS 218/07).

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd odmietol sťažnosť sťažovateľa ako celok tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. decembra 2008